

AGNIESEBUURT – PROVENIERSWIJK

Wijkidentiteit(en)

AGNIESEBUURT – PROVENIERSWIJK

Wijkidentiteit(en)

In samenwerking met
Wijkraad Agniesebuurt – Provenierswijk

Rotterdam, januari 2023

INTRODUCTIE

Voor u ligt een rapportage over de identiteit(en) van de Rotterdamse wijk Agniesebuurt – Provenierswijk. Het doel hiervan is de ondersteuning van de nieuwe wijkraad in het opstellen van het Wijkakkoord, onderdeel van het nieuwe bestuursmodel 'Wijk aan Zet'. Een wezenlijk element hiervan is het in kaart brengen van een 'beeld van de wijk', op basis waarvan concrete opgaven geformuleerd kunnen worden. Omwille van de ondersteuning van het gesprek hierover – en om een collectieve uitgangspositie te creëren – zijn Veldacademie en Stichting Wijkcollectie gevraagd dit beeld in de vorm van de 'identiteit van de wijk' in kaart te brengen. Het vertrekpunt hiervoor is de beleving van bewoners, ondernemers en andere wijkgebruikers. Welke aspecten dragen vanuit hun perspectief bij aan de identiteit van de wijk?

Identiteit(en) van de wijk

In dit onderzoek naar de identiteit van de wijk is het uitgangspunt niet een enkelvoudige identiteit, maar meerdere identiteiten. De meeste wijkraden hebben in formele zin meerdere wijken onder hun hoede. 'De wijk' is daarom binnen elke wijkraad een begrip met uiteenlopende betekenis en invulling. Tegelijkertijd kan één wijk in de beleving van wijkgebruikers ook meerdere identiteiten hebben. Om al deze identiteiten een plek te geven in dit onderzoek – van een eenduidig beeld over de wijk tot uiteenlopende beelden – wordt de term 'identiteit(en)' gebruikt.

Onderzoeksmethode

Voor dit doeleinde is een onderzoeksmethode ontwikkeld aan de hand waarvan informatie, verhalen en beelden over de identiteit(en) van Agniesebuurt – Provenierswijk zijn verzameld. Deze methode gaat uit van verschillende invalshoeken en stemmen, geïnspireerd op de gelaagdheid van het concept identiteit.

Als startpunt zijn bestaande gemeentelijke profielen over de wijk geraadpleegd. Vervolgens is de beleving van wijkgebruikers over de wijk opgevraagd via een digitale vragenlijst die werd verspreid via Mijn Rotterdam. Aansluitend vond een workshop met de wijkraad plaats.

Door de opbrengsten uit deze invalshoeken met elkaar in verbinding te brengen, ontstaat er een gelaagd beeld: de identiteit(en) van de wijk. De rode draad die daarin zichtbaar wordt is door Veldacademie weergegeven in een wijkanalyse. In lijn daarmee heeft Stichting Wijkcollectie zes verhalen in beeld gebracht, aangedragen door wijkgebruikers.

Gedeelde beleving als identiteit

Deze selectie van verhalen is klein ten opzichte van het eindeloos aantal verhalen dat Agniesebuurt – Provenierswijk kent. Toch zijn deze verhalen exemplarisch voor de identiteit(en) van de wijk, juist omdat zij – met de nuances en grijstinten inbegrepen – door wijkgebruikers zijn ingebracht. De identiteit van de wijk is te vinden in de gedeelde beleving van haar gebruikers.

INHOUDSOPGAVE

1	BEELD VAN DE WIJK	11
	Beeld van de wijk	12
	Over het onderzoek	16
2	VERHALEN	19
01.	Wijkkrant Provenieuws	20
02.	Stefan Herwig en Zillan de Groot	24
03.	Theo Coşkun	28
04.	Noordpool Studio's	30
05.	Wijkrestaurant Gaarkeuken	32
06.	Woongemeenschap van de Feisserkapel	36
3	VERHALENWANDELING	40
	COLOFON	44

BEELD VAN DE WIJK AGNIESEBUURT – PROVENIERSWIJK

BEELD VAN DE WIJK

De wijk Agniesebuurt – Provenierswijk bestaat uit twee relatief kleine wijken ten noorden van het station. Deze compacte wijk met zijn kenmerkende singels en Hofbogen is volgens bewoners gezellig en levendig, maar ligt toch “in de luwte.” Het is een plek vol contrasten, met een grote aantrekkingskracht.

Gezelligheid in samenkomen

Agniesebuurt-Provenierswijk is volgens bewoners bovenal een gezellige wijk. Deze gezelligheid ontleent de wijk onder meer aan zijn levendigheid – “er zijn altijd wel mensen op straat” – en kleinschaligheid – “je komt altijd wel iemand tegen die je kent, het is toch relatief klein.” Bewoners hechten waarde aan de plekken waar deze gezelligheid zich concentreert en waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, zoals pleinen, buurthuizen en horeca voorzieningen. Op het Eudokiaplein, Ammersooiseplein en Baljuwplein kunnen kinderen en jongeren spelen en sporten en is ruimte voor ontmoeting en contact. Daarnaast zijn buurthuizen zoals de Banier en de Propeller voor veel mensen belangrijk. Voor jongeren is Noordpool Studio’s een belangrijke nieuwe chill plek. Ook de verschillende horecavoorzieningen in de wijk dragen bij aan de gezelligheid die bewoners in de wijk ervaren.

“Eudokiaplein, Ammersooiseplein en Agniesestraat: Het zijn plekken waar mensen van allerlei achtergronden bij elkaar komen, elkaar ontmoeten en hun verhalen delen. Er wordt geleefd.”

Bewoner via online vragenlijst

“Buurtcentrum de Waerschut: het vormt een rustpunt in de wijk waar je altijd terecht kunt voor een praatje en goede raad.”

Bewoner via online vragenlijst

VRAGENLIJST WIJKGEBRUIKERS

Om zoveel mogelijk perspectieven te krijgen op de wijkidentiteit(en), is een vragenlijst uitgezet via digitaal participatieplatform Mijn Rotterdam. In de vragenlijst konden bewoners en wijkgebruikers allereerst een beschrijving van de wijk achterlaten. Daarin lieten ze vaak al duidelijk merken hoe zij hun wijk beleven en waarderen. Is het er prettig wonen? Wat zijn kwaliteiten in de wijk of juist pijnpunten? Hoe is de sfeer en het contact met medebewoners? Hoe is de openbare ruimte? Wat maakt hun wijk

speciaal? Daarnaast had de vragenlijst als doel om van een brede groep bewoners te weten te komen welke plekken, personen en activiteiten volgens hen de wijk karakter geven. Bewoners hebben daarbij op een kaart aangegeven waar in de wijk deze personen, plekken en activiteiten te vinden zijn en hoe onze wijkreporters deze konden bereiken. In Agniesebuurt – Provenierswijk hebben in totaal 45 bewoners de vragenlijst ingevuld en zo hun bijdrage geleverd aan de wijkbeschrijving in deze rapportage.

Gevormd door contrast

De Agniesebuurt-Provenierswijk wordt gevormd door contrasten. Het historische karakter van een deel van de wijk, met karakteristieke bebouwing en singels, contrasteert met de moderne hoogbouw in het aangrenzende centrum. Bewoners zien daarnaast hoe de stadse drukte van het centrum een contrast vormt met de relatief rustige “luwte” van de wijk. Maar ook binnenin de wijk ervaren bewoners grote contrasten. In Agniesebuurt-Provenierswijk heb je “eigenlijk alles”: jong en oud, koopwoningen en sociale huur, expats en studenten. “Het is allemaal heel afwisselend.” Daarnaast zijn Agniesebuurt en Provenierswijk volgens bewoners echt twee verschillende wijken. Agniesebuurt wordt omschreven als een wijk met een “ruwer randje” die door de Schiekade wordt gescheiden van de Provenierswijk.

“Noordsingel is heel chique, de Vijferhofstraat is creatief, ondernemend en gezellig. De tussengelegen straten zijn soms verloederd met veel afval, sigarettenpeuken en schotels in de wijken.”

Bewoner via online vragenlijst

“Een boeiende wijk vol contrasten.”

Bewoner via online vragenlijst

“Klein, met grote verschillen tussen Agniesebuurt en Provenierswijk.”

Bewoner via online vragenlijst

“Very diverse with high end dwellings and social housing.”

Bewoner via online vragenlijst

“Het contrast tussen de 19e-eeuwse bebouwing en het moderne centrum.”

Wijkraadslid via online vragenlijst

Wijk in ontwikkeling

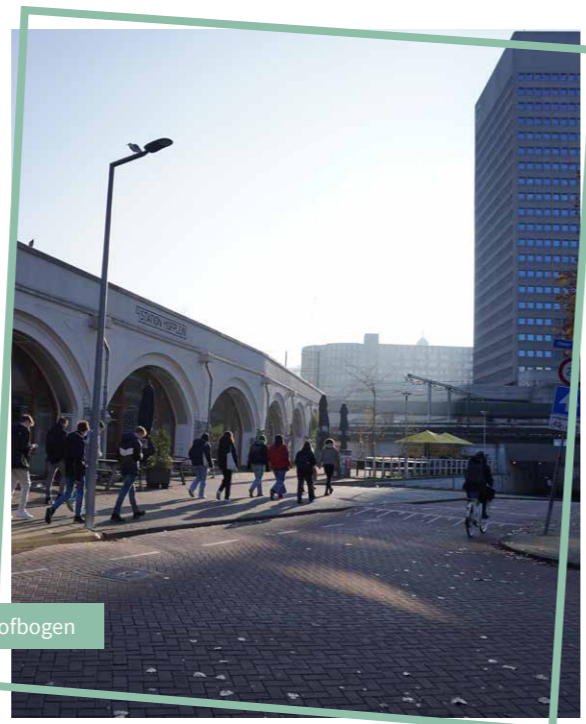
Agniesebuurt-Provenierswijk is ook een “wijk in ontwikkeling.” Bewoners zien hoe de wijk steeds meer nieuwe bewoners naar zich toe trekt. Het is bijvoorbeeld een populaire woonbestemming voor expats en studenten, groepen die een eigen community vormen binnen de wijk. Daarnaast zijn er verschillende bouwontwikkelingen in de wijk, zoals nieuwbouwproject ZOHO. Op een klein gebied als Agniesebuurt-Provenierswijk, kunnen deze transformaties volgens bewoners wel grote effecten hebben. Over het algemeen zijn bewoners blij met de ontwikkeling van de wijk, maar ze voorzien ook een gebrek aan betrokkenheid van nieuwe bewoners “omdat het toch een soort van eiland gaat worden.”

“Het is alleen maar goed [de bouwontwikkelingen], maar het moet wel in een dusdanige vorm gaan dat we samen betrokkenheid genereren.”

Wijkraadslid tijdens workshop

“Wijk die vroeger afvoerputje van Noord was en nu in ontwikkeling is.”

Bewoner via online vragenlijst

De Hofbogen

Iconen van de wijk

Het Hofpleinviaduct – of ‘De Hofbogen’ – dat dwars door de Agniesebuurt loopt is beeldbepalend en neemt een belangrijke plek in als “icoon van de Agniesebuurt.” De Hofbogen weerspiegelen een stuk historie van de wijk en zijn een geliefde plek voor zowel bewoners als bezoekers uit de rest van de stad.

“Je kan er van alles doen. Overdag en in de nacht. Van sport tot cultuur. Voor ieder is er wel wat.”

Wijkraadslid tijdens workshop over de Hofbogen

“Monument en broedplaats van creativiteit, nu alleen nog het park er bovenop realiseren.”

Bewoner via online vragenlijst over de Hofbogen

Daarnaast hechten bewoners veel waarde aan de kenmerkende singels die de wijk van groen, rust en ruimte voorzien. Bewoners gebruiken de singels graag om te wandelen en waarderen de mooie uitstraling van groen en water in een verder dichtbebouwde en stenige wijk.

“De singels zijn de groene longen, wandelgebied en een stukje natuur tussen de stenen.”

Bewoner via online vragenlijst

“Het wandelpaadje langs de Noordsingel: Fijn dat er in een dichtbevolkte wijk ook groen en wandelgebied aanwezig is!”

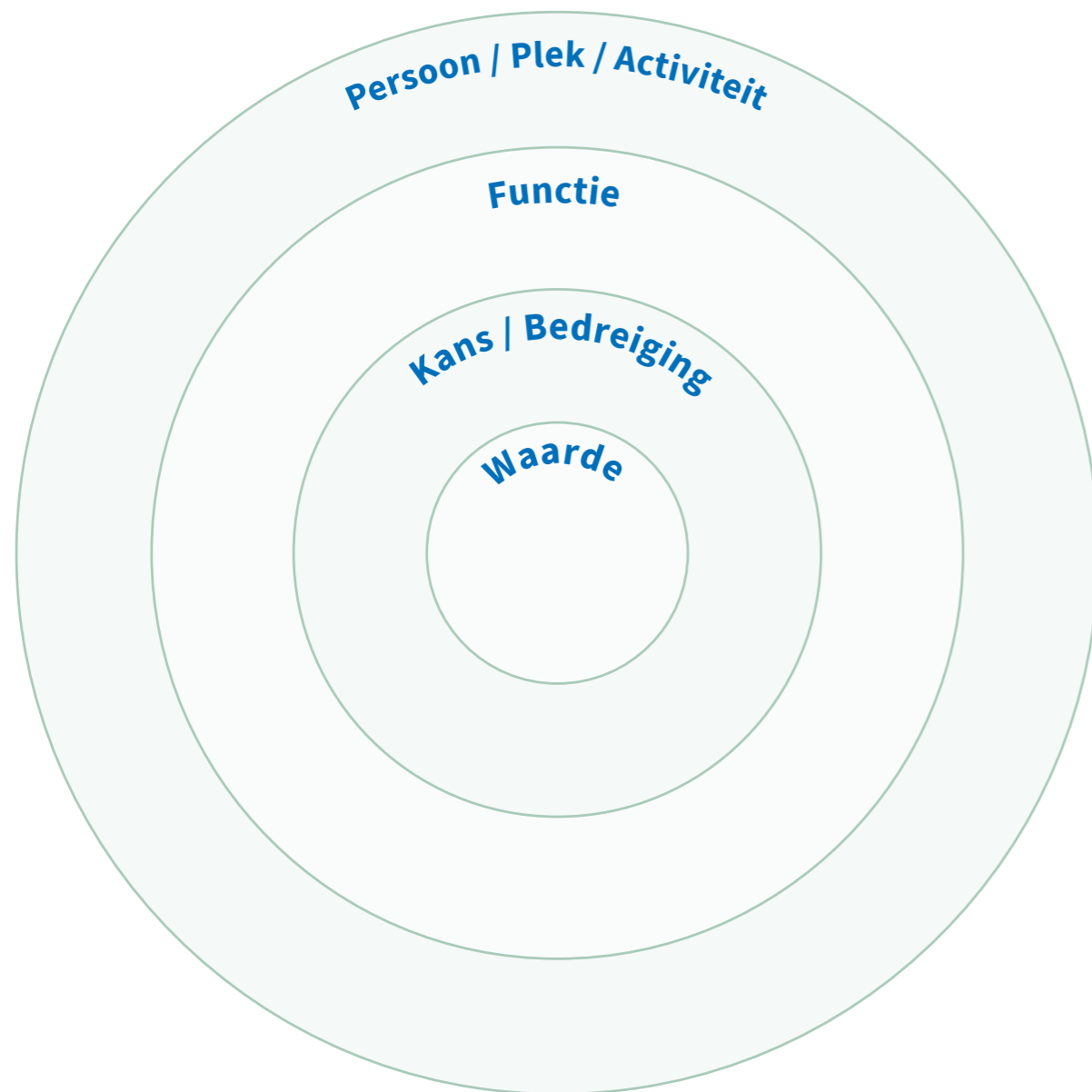
Bewoner via online vragenlijst

“Noordsingel, Provenierssingel en Spoorringel: lekker groen, fijn om te wandelen.”

Bewoner via online vragenlijst over de Hofbogen

OVER HET ONDERZOEK

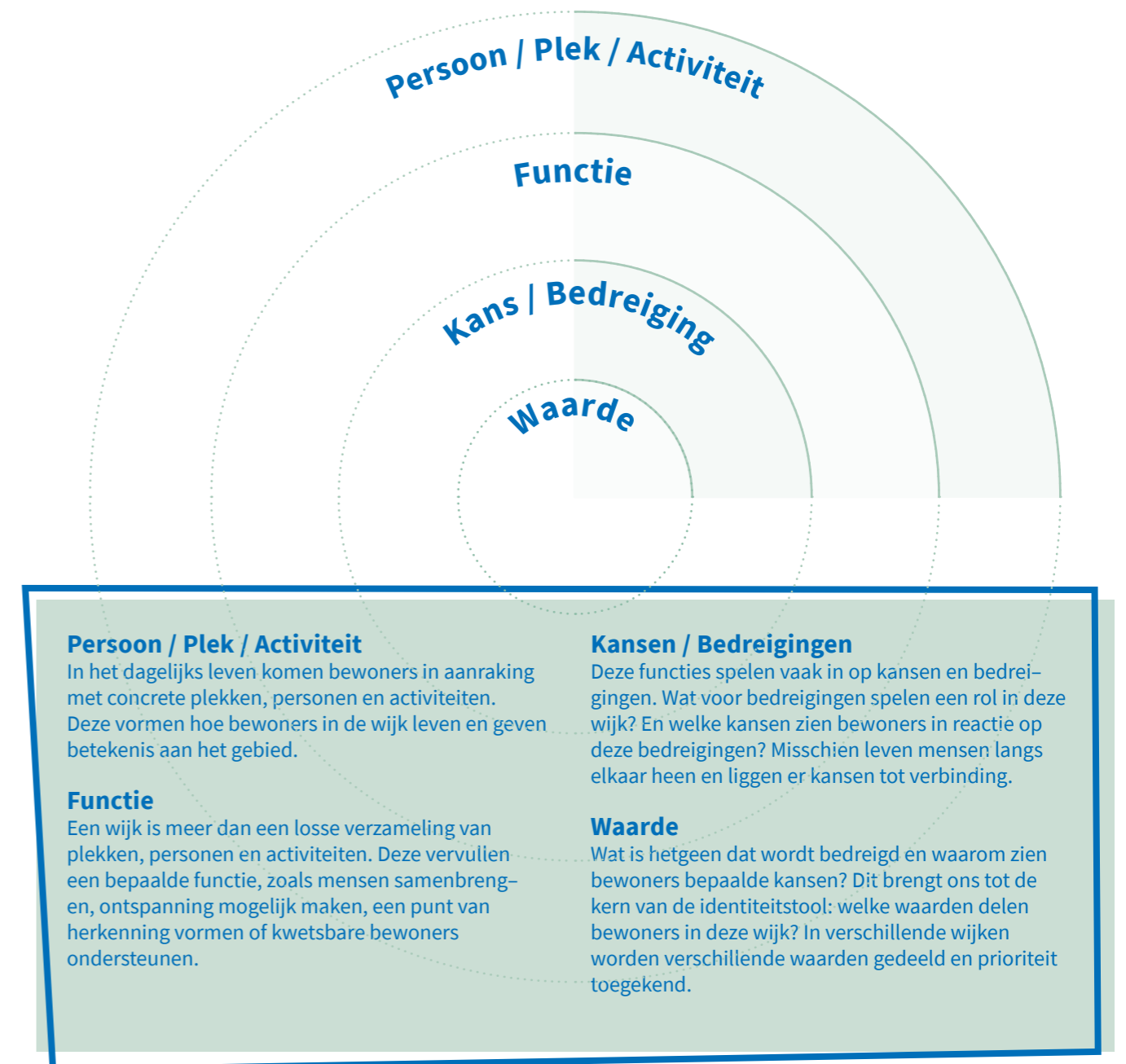

Methodiek

Om de identiteit(en) van de wijk in kaart te brengen is gebruik gemaakt van een gesprekstoel. Aan de hand van deze cirkelvormige tool, wordt het complexe begrip identiteit 'afgepeld' in vier lagen. Van concrete plekken, personen en activiteiten in de buitenste laag, tot de meer abstracte kern van de cirkel met gedeelde waarden. De beleving van bewoners vormt hierbij het startpunt.

De ingevulde tool is een snapshot van de wijkidentiteit(en) op dit moment door de ogen van bewoners. Dit beeld is per definitie onvolledig en in ontwikkeling; het is nooit af. Toch geeft het inzicht in identiteit(en) van een gebied. Wat vinden bewoners belangrijk en waarom? En hoe zien we dit terug in de wijk?

De cirkel kan op verschillende manieren gelezen worden. Zowel van buiten naar binnen als andersom. Plekken, personen en activiteiten zijn enerzijds een weerspiegeling van de onderliggende lagen. Ze worden gevormd door gedeelde waarden, kansen en bedreigingen van een wijk. Anderzijds zijn deze plekken, personen en activiteiten van invloed op de onderliggende lagen. Ze beïnvloeden hoe men in de wijk samenleeft en wat men belangrijk vindt. Deze relaties zijn niet altijd lineair; tussen de verschillende aspecten in de cirkel bestaan ook kruisverbindingen. Al deze verbindingen samen geven inzicht in de complexiteit van de identiteit(en) van de wijk.

Persoon / Plek / Activiteit

In het dagelijks leven komen bewoners in aanraking met concrete plekken, personen en activiteiten. Deze vormen hoe bewoners in de wijk leven en geven betekenis aan het gebied.

Functie

Een wijk is meer dan een losse verzameling van plekken, personen en activiteiten. Deze vervullen een bepaalde functie, zoals mensen samenbrengen, ontspanning mogelijk maken, een punt van herkenning vormen of kwetsbare bewoners ondersteunen.

Kansen / Bedreigingen

Deze functies spelen vaak in op kansen en bedreigingen. Wat voor bedreigingen spelen een rol in deze wijk? En welke kansen zien bewoners in reactie op deze bedreigingen? Misschien leven mensen langs elkaar heen en liggen er kansen tot verbinding.

Waarde

Wat is hetgeen dat wordt bedreigd en waarom zien bewoners bepaalde kansen? Dit brengt ons tot de kern van de identiteitstoel: welke waarden delen bewoners in deze wijk? In verschillende wijken worden verschillende waarden gedeeld en prioriteit toegekend.

VERHALEN AGNIESEBUURT – PROVENIERSWIJK

Provenieuws besteedt aandacht aan activiteiten die door de wijkbewoners worden georganiseerd en maakt melding van gemeentelijk beleid in de wijk. Marjan van Hoorn en Aren Barnat vormen al meer dan vijftien jaar op vrijwillige basis de redactie samen met anderen. Marjan en Aren schrijven teksten voor de krant en maken foto's. Daarnaast zetten zij zich beiden ook op andere manieren in voor hun wijk.

.....

Aren

WIJKKRANT PROVENIEUWS BRENGT INFORMATIE OVER DE WIJK SAMEN

Wijkkrant Provenieuws is ruim 40 jaar geleden opgericht door de actiegroep Provenierswijk. De actiegroep zette zich in tegen de huurverhogingen en sloop van sociale huurwoningen. De krant werd volledig gemaakt door vrijwilligers die vonden dat de bewoners ook een stem moesten hebben in het proces van stadsvernieuwing. De oorspronkelijke actiekrant is daarna uitgebracht door Bewonersvereniging Provenierswijk en wordt nog steeds gemaakt door vrijwilligers.

Redactie door bewoners

Provenieuws besteedt aandacht aan activiteiten die door de wijkbewoners worden georganiseerd en maakt melding van gemeentelijk beleid in de wijk. Marjan van Hoorn en Aren Barnat vormen al meer dan vijftien jaar op vrijwillige basis de redactie samen met anderen. Marjan en Aren schrijven teksten voor de krant en maken foto's. Daarnaast zetten zij zich beiden ook op andere manieren in voor hun wijk. Aren runt activiteitscentrum voor volwassenen de Wearschut. Marjan zoekt contact met bewoners in de wijk en probeert hen te helpen waar nodig.

Een overzichtelijke wijk

Volgens Marjan en Aren is de Provenierswijk een heel prettige, kleine wijk, plezierig en overzichtelijk met maar 4.700 bewoners. Er wonen mensen uit verschillende culturen die elkaar over het algemeen de ruimte geven en prettig naast elkaar wonen. Niet alles mixt even makkelijk en er blijven individuele groepjes bestaan. Ze vertellen: "Provenierswijk en Agniesebuurt zijn nu wel één wijk geworden, maar de Agniesebuurt doet bijvoorbeeld niet mee met onze wijkkrant. Zij hebben de wijkkrant Noorderzon010 samen met het Oude Noorden. Ik vind dat jammer want als we dan toch samen moeten, laten we dan ook één krant maken. Maar het laat ook weer zien dat deze wijk toch meer op zichzelf staat."

Tegeltjes lichten

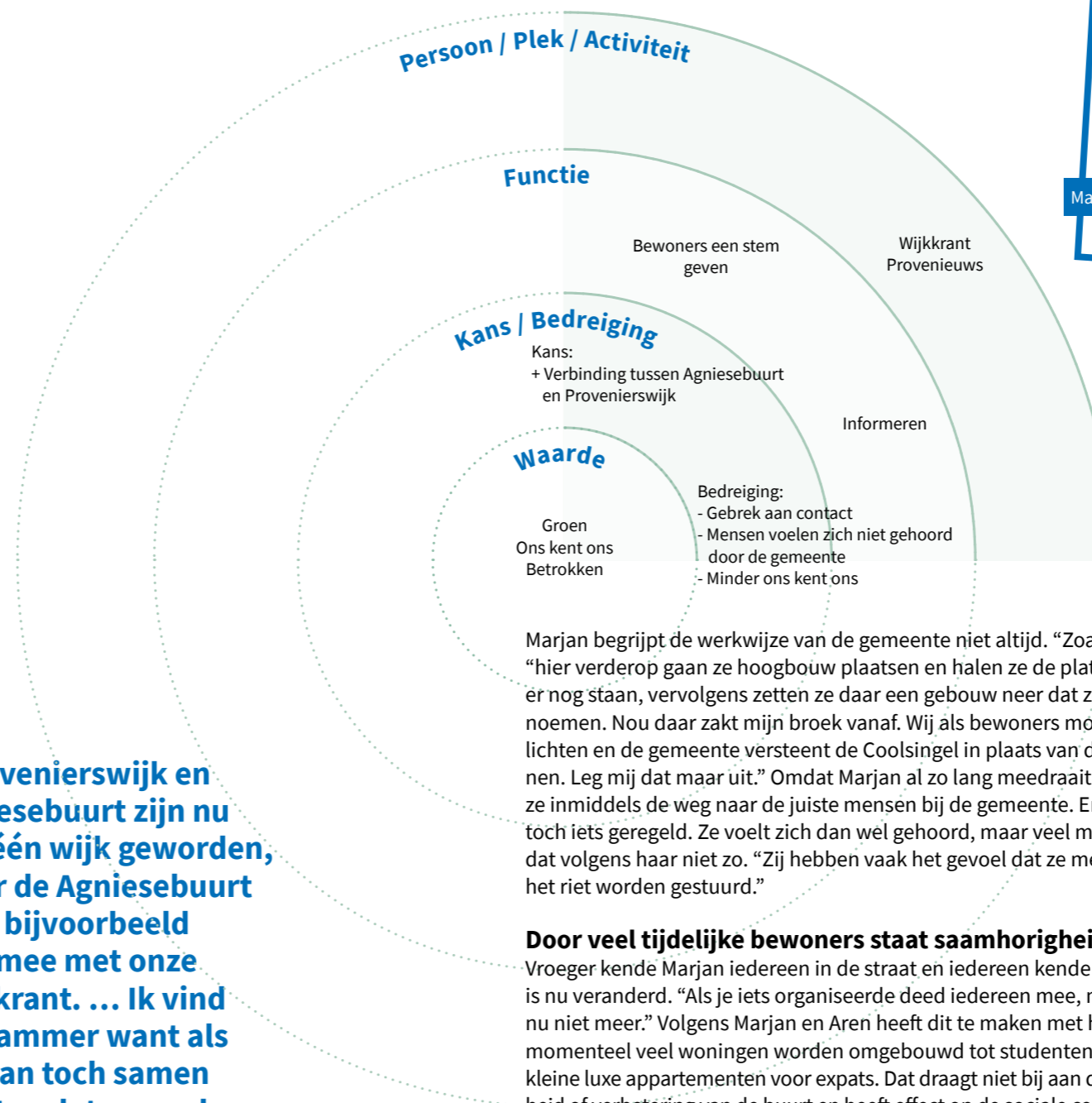
Toen Marjan veertig jaar geleden in de wijk kwam wonen was het een achterstandswijk, een zogenaemde Vogelaarwijk. In de jaren tachtig is er veel opgeknapt en gesloopt waarvoor nieuwbouw in de plaats is gekomen. De wijk is vooral veranderd door de wijkbewoners: zij namen zelf het initiatief om hun straten veiliger te maken, bijvoorbeeld met behulp van Opzoomer Mee. Marjan: "Toen ik hier kwam wonen waren er in mijn straat drugsbanden en wietkwekerijen. Dat is nu allemaal wel anders. Ook de singels zijn prachtig geworden en vallen nu onder Beschermd Stadsgezicht. Maar ga eens kijken in de straatjes daarachter. Daar is weinig tot geen groen te vinden."

“Provenierswijk en Agniesebuurt zijn nu wel één wijk geworden, maar de Agniesebuurt doet bijvoorbeeld niet mee met onze wijkkrant. ... Ik vind dat jammer want als we dan toch samen moeten, laten we dan ook één krant maken. Maar het laat ook weer zien dat deze wijk toch meer op zichzelf staat.”

“Ook door nieuwkomers”, zegt Marjan. “Zij zeggen dat onze krant zo leuk is omdat ze daardoor de wijk leren kennen waar ze komen wonen. Het maakt een eerste verbinding met de buurt.”

Marjan

Marjan begrijpt de werkwijze van de gemeente niet altijd. “Zoals nu”, zegt ze, “hier verderop gaan ze hoogbouw plaatsen en halen ze de platanen weg die er nog staan, vervolgens zetten ze daar een gebouw neer dat ze Tree House noemen. Nou daar zakt mijn broek vanaf. Wij als bewoners mogen tegeltjes lichten en de gemeente versteent de Coolsingel in plaats van die te vergroenen. Leg mij dat maar uit.” Omdat Marjan al zo lang meedraait in de wijk kent ze inmiddels de weg naar de juiste mensen bij de gemeente. En krijgt daardoor toch iets geregeld. Ze voelt zich dan wel gehoord, maar veel mensen ervaren dat volgens haar niet zo. “Zij hebben vaak het gevoel dat ze met een kluitje in het riet worden gestuurd.”

Door veel tijdelijke bewoners staat saamhorigheid onder druk

Vroeger kende Marjan iedereen in de straat en iedereen kende elkaar. Dat is nu veranderd. “Als je iets organiseerde deed iedereen mee, maar dat is nu niet meer.” Volgens Marjan en Aren heeft dit te maken met het feit dat er momenteel veel woningen worden omgebouwd tot studentenkamers of kleine luxe appartementen voor expats. Dat draagt niet bij aan de saamhorigheid of verbetering van de buurt en heeft effect op de sociale cohesie van de wijk. “Die mensen hebben andere prioriteiten en interesses en dat begrijp ik ook goed, maar als die groep steeds groter wordt dan wordt het lastig. Wat we hebben bereikt komt dan langzaam in de verdrinking.”

Wijkkrant visitekaartje van de wijk

Ondanks het feit dat mensen gewend zijn aan digitale informatie wordt Provenieuws erg gewaardeerd. “Ook door nieuwkomers”, zegt Marjan. “Zij zeggen dat onze krant zo leuk is omdat ze daardoor de wijk leren kennen waar ze komen te wonen. Zo ontstaat een eerste verbinding met de buurt.”

Zillah de Groot geeft les op een school buiten de stad en zet zich als bewoner in voor een groenere buurt. In haar vrije tijd helpt ze Stefan bij de aanleg van geveltuinen in haar wijk, samen met andere wijkbewoners. Zillah: “Toen ik hier in de buurt kwam wonen wilde ik graag de mensen leren kennen, maar hoe doe je dat?”

Stefan en Zillah

STEFAN HERWIG EN ZILLAH DE GROOT WERKEN SAMEN AAN EEN GROENERE WIJK

Stefan Herwig en Zillah de Groot werken beiden aan de vergroening van de Agniesebuurt. Stefan Herwig werkt als sociaal ondernemer met zijn bedrijf Buro Kruisbestuiving samen met bewoners en leerlingen van een aantal scholen uit de wijk. Stefan: “Docent Sandra van Accent Praktijkonderwijs kwam naar mij toe met de vraag om iets met vergroening van de wijk te gaan doen, omdat zij zelf geen praktijkruimte voor groen hebben. Dat vond ik bijzonder, een school die het initiatief neemt om iets met groen in de wijk te gaan doen.”

Niet op de stoep zitten wachten

Zillah de Groot geeft les op een school buiten de stad en zet zich als bewoner in voor een groenere buurt. In haar vrije tijd helpt ze Stefan bij de aanleg van geveltuinten in haar wijk, samen met andere wijkbewoners. Zillah: “Toen ik hier in de buurt kwam wonen wilde ik graag de mensen leren kennen, maar hoe doe je dat? Ik werk vijf dagen in de week en ga in mijn vrije tijd niet op de stoep zitten wachten op aanspraak.” Doordat ze zich ging inzetten voor een groenere wijk leerde ze ook buurtbewoners kennen. “Niet dat we de deur nu bij elkaar plat lopen maar ik denk nu wel ‘daar woont iemand die ik ken, en daar en daar.’” Het geeft haar een veilig gevoel dat ze mensen uit de buurt kent en gedag kan zeggen als ze op straat is.

Alles behalve genoeg groen

Beiden vinden de Agniesebuurt een rustpunt in de drukke stad. Een diverse wijk met veel verschillende mensen, winkels en bijvoorbeeld leuke koffie-zaakjes. Ondanks dat de wijk armoede en sociale problemen kent, is het er ook rustig wonen. Kinderen spelen op de pleinen, de wijk is goed aangesloten op het openbaar vervoer en de drukte is een paar straten verderop. Er is dus van alles, behalve genoeg groen.

De wijk staat op een kantelpunt

Stefan vertelt: “Er zijn daardoor maar weinig plekken buiten waar je elkaar echt kan ontmoeten. Ook de straten zijn niet ingericht om nou eens gezellig op de stoep te gaan zitten.” Toch lijkt de wijk volgens Stefan op een kantelpunt te staan. Er komt een dakpark op de Hofbogen en die vergroening op het dak van het voormalige spoortraject wil men ook op straatniveau doortrekken. Verder wordt een groot wooncomplex gebouwd in het Zomerhofkwartier (ZOHO). Samen met de verkoop van sociale huurwoningen leidt dat er toe dat de samenstelling van de wijk zal gaan veranderen. Stefan ziet hier de voordelen van maar noemt het belangrijk dat de mensen die er al lang wonen zich niet buitengesloten gaan voelen door de stroom nieuwkomers.

Stefan wil graag dat bewoners zelf iets gaan doen in de wijk. Als mensen iets beginnen nemen ze verantwoordelijkheid, hebben ze het gevoel dat de wijk ook van hen is.

Persoon / Plek / Activiteit

Functie

Kans / Bedreiging

Waarde

Vergroening van de Agniesebuurt

Gezelligheid

Vergroening

Ontmoeting

Groen
Ons kent ons
Betrokken

Bedreiging:
- Wij-Zij mentaliteit

Wij tegen zij

Stefan wil graag dat bewoners zelf iets gaan doen in de wijk. Als mensen iets beginnen nemen ze verantwoordelijkheid, hebben ze het gevoel dat de wijk ook van hen is. Hij ziet in de wijk een mentaliteit waarin mensen denken in tegenstellingen. “Wij, de bewoners die vinden dat niet naar ze geluisterd wordt en zij, dat zijn de gemeente en Havensteder, de woningcorporatie.” Daarom vindt Stefan zijn project zo belangrijk voor deze wijk. Hij legt namelijk niet zelf tuinen aan, hij faciliteert mensen dat zelf te doen waardoor zij eigenaarschap voelen. “Anders kunnen ze net zo goed een tuinman inhuren.”

Je moet zelf iets doen

Zillah bevestigt de ‘wij-zij’ mentaliteit. Zo vragen mensen uit de buurt haar regelmatig waarom zij papier aan het prikken is of waarom zij die tuintjes bijhoudt. Volgens die bewoners zijn daar ‘mensen van de gemeente voor die dat horen te doen’. Zillah wil op een positieve manier laten zien wat je zelf kunt doen om van de wijk een fijnere plek te maken. Dat hoeft je niet van iemand anders af te laten hangen. “Mensen klagen en hebben het gevoel dat de gemeente alles moet oplossen. Terwijl ik dan zeg ‘maar jij kunt zelf iets doen, jij moet iets ondernemen.’”

Zillah

Zillah wil op een positieve manier laten zien wat je zelf kunt doen om van de wijk een fijnere plek te maken. Dat hoeft je niet van iemand anders af te laten hangen. “Mensen klagen en hebben het gevoel dat de gemeente alles moet oplossen. Terwijl ik dan zeg ‘maar jij kunt zelf iets doen, jij moet iets ondernemen.’”

NIEMAND IS DE BAAS, WIJ ZIJN ALLEMAAL EIGENAAR VAN DE WIJK

We spreken Theo Coşkun in een kleine cafetaria vlak achter het stadhuis waar hij als lijsttrekker van de SP gemeentelijke vergaderingen heeft. Theo is een door de wol geverfde politiek bestuurder. Hij is twaalf jaar gemeenteraadslid geweest, heeft in Charlois in het bestuur van de deelgemeente gezeten, in de gebiedscommissie Noord en een tijd op persoonlijke titel in de wijkraad van de Agniesebuurt. Theo: “Nu zit ik als lijsttrekker in de gemeenteraad. Inmiddels weet ik dus al zo’n 25 jaar hoe het allemaal werkt in de lokale politiek met de gemeente, de ambtenaren en wethouders.”

Twee verschillende wijken

Theo woont al 46 jaar in de Agniesebuurt en vertelt over de achtergrond van de Provenierswijk en de Agniesebuurt. “Beide wijken zijn zo’n 130 jaar geleden ontstaan, als uitbreiding van de stad. Daarvoor waren het weilanden en dat is nog steeds goed te zien in de opzet van de wijk. De straten liggen zoals vroeger de slotjes tussen de weilanden lagen.” Theo benoemt een verschil tussen de twee wijken. De Agniesebuurt werd bebouwd met arbeiderswoningen en werd een vergeten volkswijk waarbij het grootste deel in handen was van huisjesmelkers. Die zagen renovatie van hun panden niet zitten. Pas veel later zijn de woningen die in slechte staat verkeerde opgekocht door de gemeente. Die heeft ze voor heel weinig geld aan de woningcorporatie verkocht onder de voorwaarde dat deze de woningen zou renoveren. “Daartegenover heb je in de Provenierswijk de Provenierssingel en Spoorsingel, die waren altijd al wat chiquer. Met een actieve bewonersvereniging kwam dit deel van de wijk voor zichzelf op.”

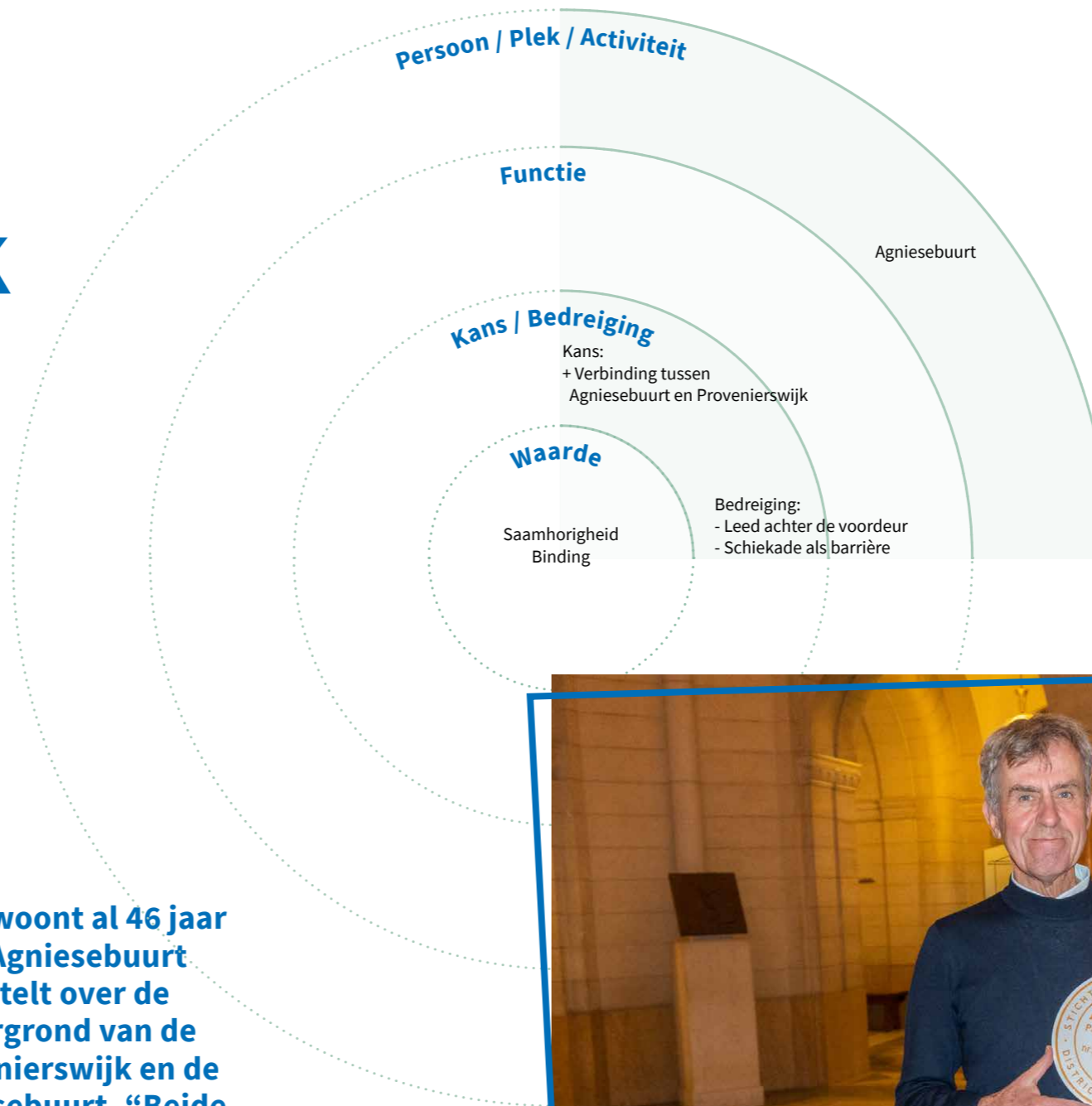
De stad is van ons, de Rotterdammers!

Theo wordt ook de vader van de wijk genoemd. Hij ziet zichzelf niet zo want hij vindt dat mensen zich moeten realiseren dat het hún eigen wijk is. “Als het in de wijk een teringzooi is, dan is dat hún probleem. Dat moeten ze dus ook zelf oplossen. Mensen kunnen er altijd de gemeente, woningcorporatie of de politie bij halen, maar het gaat erom dat je een buurt maakt met z’n allen. Mensen maken de stad.” Volgens Theo is niemand de baas in de wijk en moet je zelf iets doen als je het anders wilt. Anders doet een ander het en dan kun je alleen maar klagen. “Samen de wijk maken, maar dan moet je wel geïnteresseerd zijn. Want als iedereen de gordijnen dicht doet neemt de maffia het over. Dus, het eigenaarschap claimen! Van wie is de stad? De stad is van ons, de Rotterdammers.”

Een goede bewonersmix in stand houden

Nu is er volgens Theo in de Agniesebuurt veel leed achter de deuren. Eenzaamheid, verslaving, schulden en van het een komt vaak het ander. Maar toch ziet de toekomst van de wijk er volgens hem veelbelovend uit. “Het is nu al een heel gewilde wijk en met de komst van het dakpark op de Hofbogen zal dat alleen maar toenemen. Wat rijkere mensen komen en anderen gaan daarvoor helaas de stad uit.” Een goede bewonersmix in stand houden ziet hij als een belangrijke voorwaarde voor een fijne stadswijk.

Theo woont al 46 jaar in de Agniesebuurt en vertelt over de achtergrond van de Provenierswijk en de Agniesebuurt. “Beide wijken zijn zo’n 130 jaar geleden ontstaan, als uitbreiding van de stad. Daarvoor waren het weilanden en dat is nog steeds goed te zien in de opzet van de wijk. De straten liggen zoals vroeger de slotjes tussen de weilanden lagen.”

“Met nieuwbouw en een gerichte aanpak door de wijkraad kunnen de wijken meer een geheel worden. De twee buurten meer verenigen is mogelijk door meer verbinding te maken in communicatie en in alle initiatieven. Een gezamenlijke wijkkrant zou al een eerste stap zijn, we delen tenslotte dezelfde geschiedenis en verhalen.”

Theo

Gezamenlijke wijkkrant

De Schiekade is en blijft een barrière tussen de Agniesebuurt en Provenierswijk. “Met nieuwbouw en een gerichte aanpak door de wijkraad kunnen de wijken meer een geheel worden. De twee buurten meer verenigen is mogelijk door meer verbinding te maken in communicatie en in alle initiatieven. Een gezamenlijke wijkkrant zou al een eerste stap zijn, we delen tenslotte dezelfde geschiedenis en verhalen.”

“MIJN PASSIE IS MENSEN HELPEN BIJ HUN ONTWIKKELING”

Aan de Almondestraat 56 in de Agniesebuurt staat een oud pand dat eerder enkele jaren leeg stond. Sinds augustus 2022 is hier jongerenhub Noordpool Studio's gevestigd voor jongeren tussen de 12 en 22 jaar. De drijvende kracht achter dit initiatief is Agniese Wijk BV, een bedrijf van betrokken ondernemers en bewoners waaronder Mounaim Kasimi. Agniese Wijk BV geeft gehoor aan de wens van de gemeente om in Rotterdam 20 jongerenhubs te realiseren.

Zo doen wij dat hier

Het pand van Noordpool Studio's is door Agniese Wijk BV met behulp van een eenmalige financiële injectie van de gemeente en een eigen investering flink opgeknapt. Nu wordt gewerkt aan het verzamelen van geld voor de komende jaren. In de hub kunnen jongeren zich vermaken met een pooltafel, een muziekstudio, een tafeltennistafel, een tafelfoetbalspel, een dartboard, een playstation of gewoon de televisie. Er is ook een kapsalon, een zestienjarige jongen uit de wijk die een kappersopleiding volgt, maakt daar gebruik van. En er is een keuken. Mounaim: “Maar dit is geen horecaonderneming dus ze mogen van mij niet met gekke prijzen komen. Dan wijs ik erop dat we in de Agniesebuurt wonen. Een buurt met veel armoede, dus als je merkt dat iemand geen geld heeft, dan vraag je ook geen geld. Zo doen wij dat hier.”

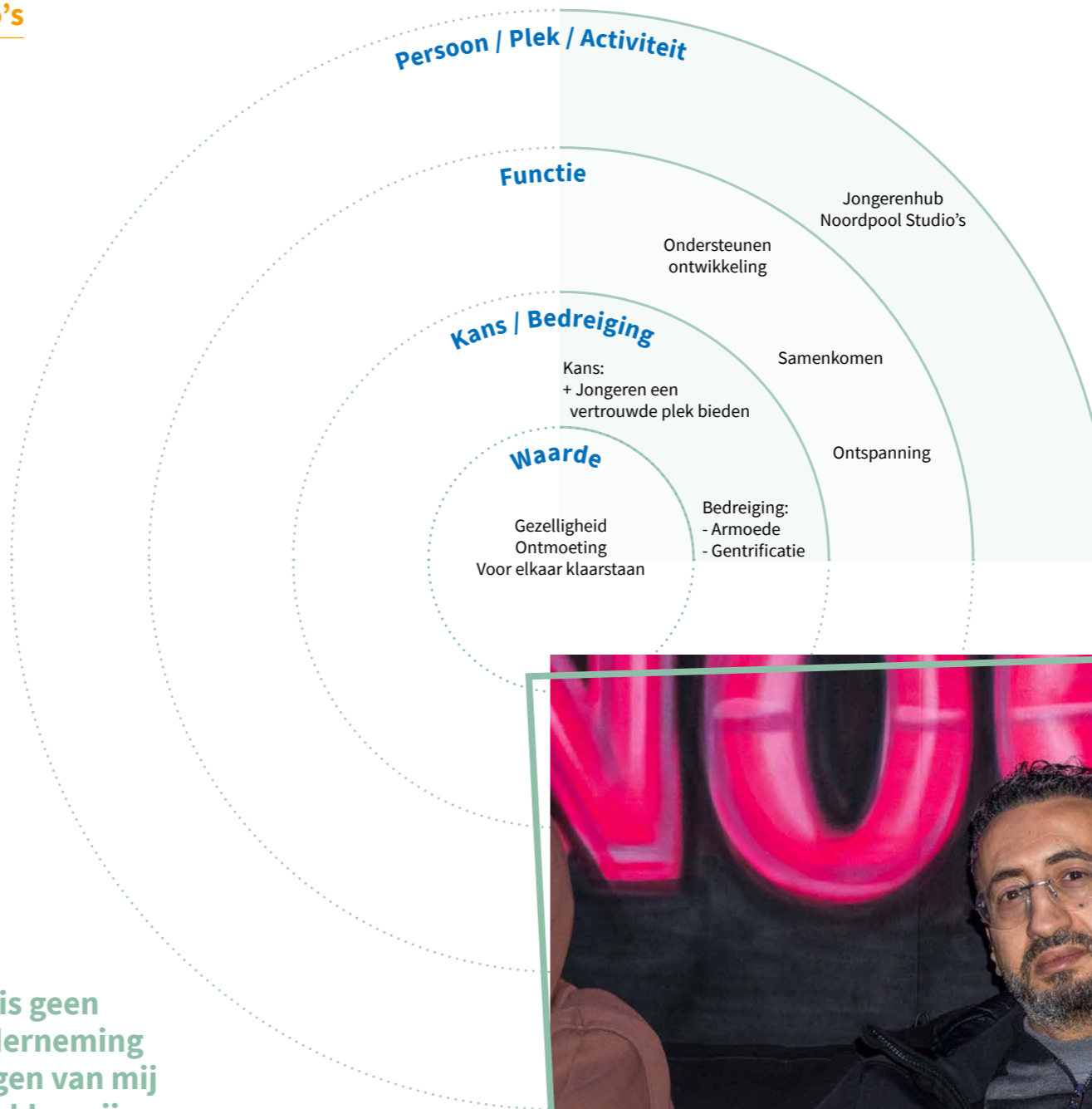
Passie om te helpen bij persoonlijke ontwikkeling

De inzet voor Noordpool Studio's doet Mounaim nu nog vrijwillig. Daarnaast heeft hij zijn gezin en ook een eigen sportkledingzaak in Vlaardingen. “Dat is tof maar ik miste toch mijn passie, mensen helpen bij hun eigen ontwikkeling. Dat doe ik hier.” In de hub komen veel verschillende jongeren uit de wijk. Om vrienden te ontmoeten én omdat ze nergens anders terecht kunnen. Mounaim vertelt: “Er zijn welzijnsorganisaties en huizen van de wijk, maar daar passen deze jongeren niet echt tussen. Op zo'n plek vinden ze geen aansluiting en voelen ze zich niet veilig en vertrouwd. Hier in Noordpool wel. Maar er zijn wel spelregels waar ze zich aan moeten houden.” Mounaim weet waar hij over praat. Voor hij met de kledingzaak begon werkte hij jarenlang op verschillende posities bij de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling van gemeente Rotterdam. Als Mounaim nadenkt over de ontwikkeling van zijn bezoekers stelt hij vast dat hij ze echt ziet groeien. “Sommigen jongens zijn echt goed geworden in tafeltennis, maar ook poolen. Poolen is een sport, maar er komt ook rekenvaardigheid bij kijken. Inschatten, vooruitdenken, strategie bepalen, tactisch denken.” Voor meisjes probeert Mounaim meidenavonden te organiseren, maar zij komen nog niet. Mounaim is vol vertrouwen dat ook zij in de toekomst de weg naar de hub weten te vinden.

Een dorpje tegen het centrum

De Agniesebuurt is volgens Mounaim een echte volksbuurt. Een soort dorpje, tegen het centrum aan. Rustig en alles op loopafstand. De Coolsingel, het centrum. Toch zijn er ook veel eenoudergezinnen en is er armoede achter de voordeuren. De buurt is wel in ontwikkeling vindt Mounaim. In de nabije toekomst komen er veel dure koopwoningen bij. “Ik zie nu al aanbiedingen

“Maar dit is geen horecaonderneming dus ze mogen van mij niet met gekke prijzen komen. Dan wijs ik erop dat we in de Agniesebuurt wonen. Een buurt met veel armoede, dus als je merkt dat iemand geen geld heeft, dan vraag je ook geen geld. Zo doen wij dat hier.”

“Ik zie nu al aanbiedingen voor nieuwe appartementen van tussen de vier en zes ton. Nu is er nog veel sociale huur in deze wijk, maar ik ben bang dat daar maar weinig van terug komt.”

voor nieuwe appartementen van tussen de vier en zes ton. Nu is er nog veel sociale huur in deze wijk, maar ik ben bang dat daar maar weinig van terug komt.” Zelf woont hij nu 25 jaar in deze wijk en kent er veel mensen. Van mensen die in de bijstand zitten tot ambtenaren en ondernemers. De sociale cohesie is best groot in dit gebied. Van de samenvoeging van Provenierswijk en Agniesebuurt als één wijk merkt hij weinig. Agniesebuurt is nog steeds een wijk met vele gezichten. Volgens Mounaim lijkt het nieuwe bestemmingsplan de buurt te willen verrijken. “Dat noem ik gentrification. Dat zie je nu in heel Rotterdam gebeuren.”

Liesbeth, Henny & Gert

Gert werd voor de werkzaamheden gevraagd door de oprichters van de Voedselbank Rotterdam, Sjaak en Clara Sies. Nadat zij in 2017 op Zuid waren gestart met een gaarkeuken, vroegen zij Gert rond 2020, tijdens de coronaperiode, om een gaarkeuken in Noord te starten. Hier worden nu zo'n 35.000 maaltijden per jaar gemaakt voor mensen die dat zelf niet kunnen betalen. Drie vrijwilligers koken ongeveer vijftig maaltijden per avond, drie avonden per week.

“MENSEN SCHAMEN ZICH HEEL ERG, VOOR HET FEIT DAT ZE IN ARMOEDE LEVEN”

Gert Hofsteenge is bestuurslid en secretaris van Stichting Gaarkeuken van Rotterdam en beheert de gaarkeuken in Noord. In een statig pand, eigendom van Stichting De Verre Bergen, aan de Proveniersstraat heeft de stichting een gezellige ruimte ingericht. In de grote open keuken is veel bedrijvigheid. Er wordt gekookt, gelachen, gepraat en er worden bakjes met eten gevuld en verzameld.

Naar een idee van Sjaak en Clara Sies

Gert werd voor de werkzaamheden gevraagd door de oprichters van de Voedselbank Rotterdam, Sjaak en Clara Sies. Nadat zij in 2017 op Zuid waren gestart met een gaarkeuken, vroegen zij Gert rond 2020, tijdens de coronaperiode, om een gaarkeuken in Noord te starten. Hier worden nu zo'n 35.000 maaltijden per jaar gemaakt voor mensen die dat zelf niet kunnen betalen. Drie vrijwilligers koken ongeveer vijftig maaltijden per avond, drie avonden per week. Gert vertelt: “We willen eigenlijk naar vijf avonden per week en ook wijkrestaurant Bij de Provenier dat we hier hebben willen we graag vol hebben. Het is alleen heel lastig voor de doelgroep om samen met lotgenoten ergens gezien te worden. Mensen schamen zich heel erg, voor het feit dat ze in armoede leven. Dus het is een heel lang gewenningsproces.”

Een groot contrast

Gert komt uit Kralingen en woont zelf niet in de wijk. Hij kent de wijk echter goed doordat hij al jaren naar zijn kerkgemeenschap in de Agniesebuurt gaat. Volgens Gert is er een groot contrast tussen de Provenierswijk en de Agniesebuurt. Waar de Provenierswijk een welvarende wijk is met veel hoger opgeleide en welvarende bewoners is de Agniesebuurt volgens hem een arme wijk waar 25 procent van de mensen onder de armoede grens leeft. “Maar voor de cliënten zijn wij niet wijkgebonden. Er komen hier ook mensen uit Crooswijk, Agniesebuurt, Noord, maar ook komt er straks een vrijwilliger die eten naar iemand in Delfshaven gaat brengen.”

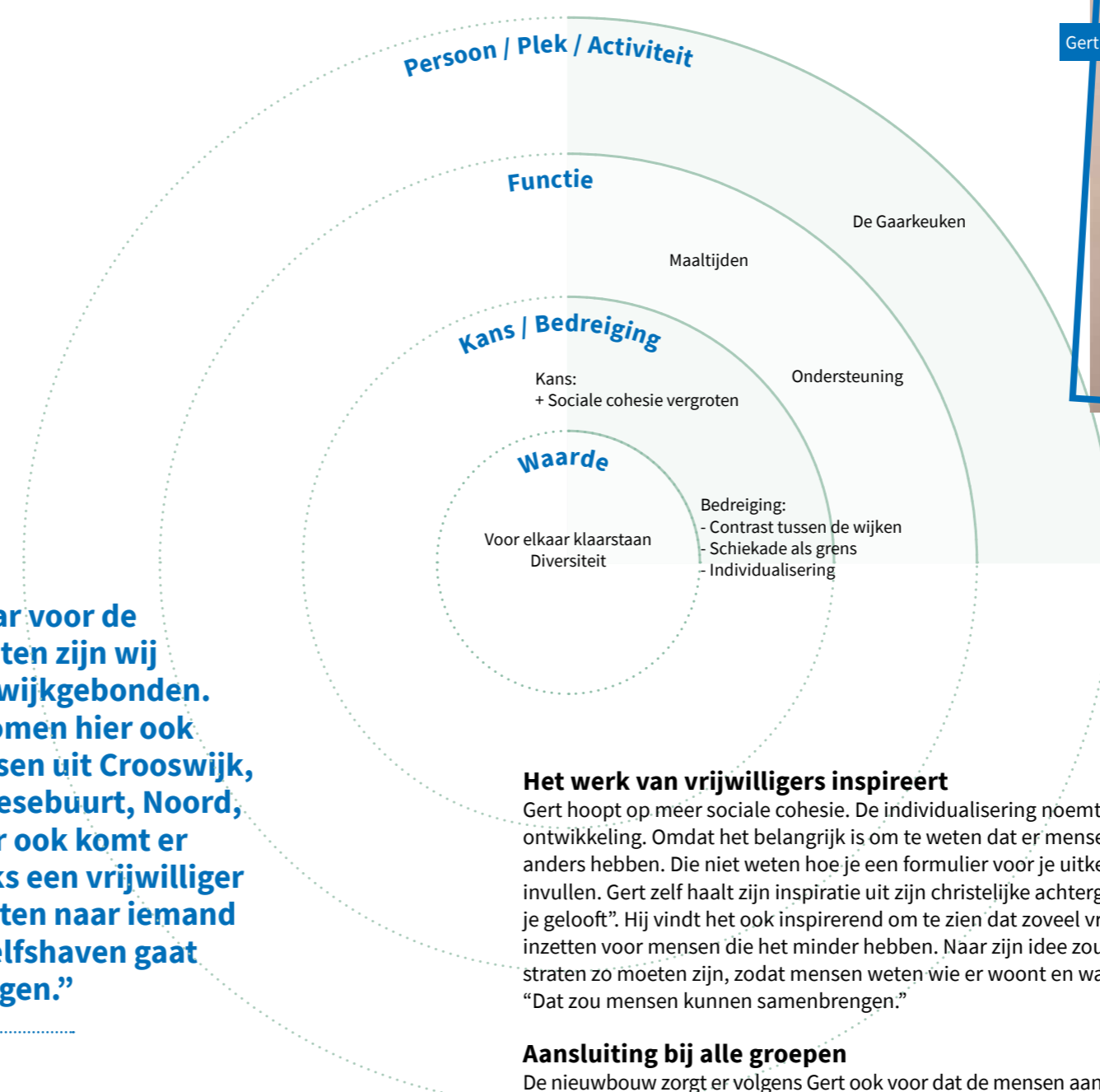
Een wijk zoals Rotterdam vroeger was

Gert noemt de Provenierswijk een levendige groene wijk, met leuke horeca, een wijk zoals Rotterdam vroeger was. “Hoog en laag, arm en rijk, alles woont hier door elkaar en dat maakt het leuk.” Hij denkt echter dat de samenvoeging van de twee wijken niet zal leiden tot een geheel door de grote verschillen. De Agniesebuurt is veel meer gemêleerd, veel meer mensen met een andere afkomst, veel meer armoede. Het is dan ook niet voor niets dat er vooral mensen uit Provenierswijk en niet uit Agniesebuurt komen helpen als vrijwilliger. Logisch vindt Gert omdat mensen die de eindjes aan elkaar moeten knopen, niet bezig zijn met vrijwilligerswerk. “Er is absoluut een contrast tussen de wijken en de Schiekade is meer dan alleen een weg. Het is een grens tussen de wijken.”

“Ik vraag me af of dat wel goed is voor de wijk. Ik heb makkelijk praten, ik woon elders. Maar als ik in deze wijk zou wonen zou ik het fijn vinden om aansluiting te vinden bij alle groepen. Het opent de ogen.”

“Maar voor de cliënten zijn wij niet wijkgebonden. Er komen hier ook mensen uit Crooswijk, Agniesebuurt, Noord, maar ook komt er straks een vrijwilliger die eten naar iemand in Delfshaven gaat brengen.”

Het werk van vrijwilligers inspireert

Gert hoopt op meer sociale cohesie. De individualisering noemt hij geen goeie ontwikkeling. Omdat het belangrijk is om te weten dat er mensen zijn die het anders hebben. Die niet weten hoe je een formulier voor je uitkering moet invullen. Gert zelf haalt zijn inspiratie uit zijn christelijke achtergrond “doe wat je gelooft”. Hij vindt het ook inspirerend om te zien dat zoveel vrijwilligers zich inzetten voor mensen die het minder hebben. Naar zijn idee zou dat ook in de straten zo moeten zijn, zodat mensen weten wie er woont en wat er speelt. “Dat zou mensen kunnen samenbrengen.”

Aansluiting bij alle groepen

De nieuwbouw zorgt er volgens Gert ook voor dat de mensen aan de onderkant een beetje weg worden gejaagd. “Ik vraag me af of dat wel goed is voor de wijk. Ik heb makkelijk praten, ik woon elders. Maar als ik in deze wijk zou wonen zou ik het fijn vinden om aansluiting te vinden bij alle groepen. Het opent de ogen.”

Boven de kapel bevindt zich een kleine woongemeenschap. “We wonen hier met zes mensen”, vertel bewoonster Emma Kostermans. “We zijn allemaal gelovig, en werken samen met de kerkgemeenschappen die het gebouw gebruiken. Alle bewoners hebben een andere achtergrond en zijn door het geloof met elkaar verbonden.”

Emma

BIJ DE FEISSERKAPEL STAAT DE DEUR VOOR IEDEREEN OPEN

In de Proveniersstraat, pal achter het Centraal Station, vind je de Feisserkapel: een pand als alle andere woningen in de straat, maar met een bijzondere, maatschappelijke functie.

Bijzondere kapel

De Feisser Kapel, met een huiskamer en daar achter een grote kapel, wordt door verschillende kerken gebruikt voor diverse activiteiten. Boven de kapel bevindt zich een kleine woongemeenschap. “We wonen hier met zes mensen”, vertelt bewoonster Emma Kostermans. “We zijn allemaal gelovig, en werken samen met de kerkgemeenschappen die het gebouw gebruiken. Alle bewoners hebben een andere achtergrond en zijn door het geloof met elkaar verbonden.”

Samen koken en eten

De woongemeenschap organiseert af en toe activiteiten om mensen uit de straat met elkaar te verbinden. “We merken dat mensen behoefte hebben om elkaar te ontmoeten. Alles wat wij organiseren staat in het teken daarvan.” Corona gooide een tijd lang roet in het eten, maar langzaam komen de bijeenkomsten weer op gang. “We hebben contact met een groep buurtgenoten en daar organiseren we de activiteiten mee. Zoals schoonmaakacties of een kerstactiviteit. En dan samen koffie drinken of samen eten. Iedereen neemt wat lekkers mee en er is altijd genoeg.” Twee keer per week wordt door de groep gekookt en samen gegeten.

Iedereen is welkom

“We willen hier een plek creëren waar het licht altijd brandt en buurtgenoten samen kunnen eten, koffie drinken of een spelletje doen”, zegt Emma. Mensen binnen krijgen is nog wel een uitdaging. “Geregeld delen we flyers uit of hangen een poster op, maar dat kost geld. We zijn geen activiteitenorganisatie, maar gewoon burens die contacten willen leggen.” Het kan ook spannend zijn om je bij iets nieuws aan te sluiten, merkt ze. “Als mensen eenmaal zijn geweest en ze zijn enthousiast dan nemen ze de volgende keer weer andere mensen mee. Op die manier kunnen we groeien.” De deur van de kapel staat open voor iedereen, dus niet alleen voor gelovigen. “We vinden het vooral belangrijk dat mensen relaties aangaan met elkaar en met de wijk. Zo gaan we ook eenzaamheid tegen.”

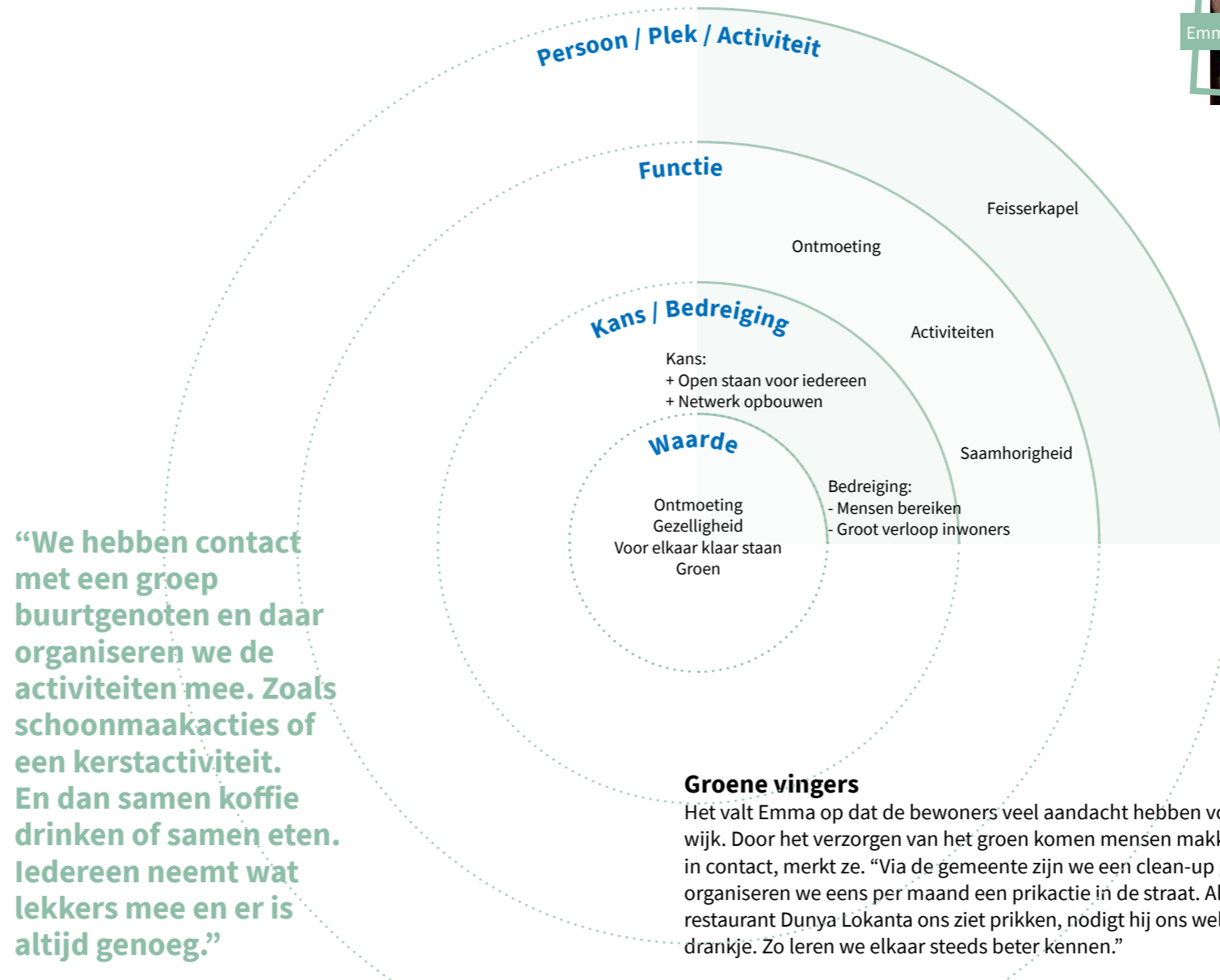
Wijk met kansen

Emma vindt de Provenierswijk een prettige plek om te wonen. De diversiteit in de wijk maakt het gezellig en levendig. Er is een station, een school, veel betrokken ondernemers en bewoners die open staan voor nieuwe initiatieven. Maar er is ook veel verloop door studenten die er maar tijdelijk wonen. “Economisch gezien is het een gemixte wijk. Arm en rijk woont hier naast elkaar en dat maakt het een moeilijke wijk om te doorgronden. Maar door de mix van mensen en de vele activiteiten is het ook een wijk van mogelijkheden.”

Emma’s droom is om een sterk netwerk in de wijk op te bouwen. Zodat mensen op de hoogte zijn van komende activiteiten en zodat ze kunnen helpen als ze willen. “Dat zou ideaal zijn. Dat niemand in de buurt meer het gevoel heeft er alleen voor te staan.”

Emma

Groene vingers

Het valt Emma op dat de bewoners veel aandacht hebben voor groen in de wijk. Door het verzorgen van het groen komen mensen makkelijk met elkaar in contact, merkt ze. “Via de gemeente zijn we een clean-up groep gestart en organiseren we eens per maand een prikactie in de straat. Als de eigenaar van restaurant Dunya Lokanta ons ziet prikken, nodigt hij ons wel eens uit voor een drankje. Zo leren we elkaar steeds beter kennen.”

Geld voor leuke dingen

“We hebben plannen om een geldpotje op te bouwen, zodat we een keer een bloemetje bij iemand kunnen brengen of nieuwe bewoners welkom kunnen heten.” Emma’s droom is om een sterk netwerk in de wijk op te bouwen. Zodat mensen op de hoogte zijn van komende activiteiten en zodat ze kunnen helpen als ze willen. “Dat zou ideaal zijn. Dat niemand in de buurt meer het gevoel heeft er alleen voor te staan.”

“We hebben contact met een groep buurtgenoten en daar organiseren we de activiteiten mee. Zoals schoonmaakacties of een kerstactiviteit. En dan samen koffie drinken of samen eten. Iedereen neemt wat lekkers mee en er is altijd genoeg.”

VERHALENWANDELING AGNIESEBUURT – PROVENIERSWIJK

Hierboven zie je de plekken, activiteiten en mensen die genoemd zijn door bewoners in de zoektocht naar de wijkidentiteit(en). Op de routekaart hiernaast worden zes verhalen uitgelicht. Wandel er langs en leer de wijk nog beter kennen!

Het verhaal van de wijk is nooit af. Schrijf hieronder de namen van plekken, mensen of activiteiten die jij ook belangrijk vindt in de wijk.

- 07
- 08
- 09
- 10
- 11

Wijkkrant Provenieuws

“De singels zijn prachtig geworden. Maar ga eens kijken in de straatjes daarachter. Daar is geen groen te vinden.”

Bewonersvereniging Provenierswijk,
Van Waerschutstraat 11

Stefan Herwig en Zillah de Groot

“De wijk is goed aangesloten op het openbaar vervoer en de drukte is een paar straten verderop. Er is dus van alles, behalve genoeg groen.”

Vijverhofstraat 97

Theo Coşkun

“Het eigenaarschap claimen! Van wie is de stad? De stad is van ons, de Rotterdammers.”

Schiekade

Noordpool Studio's

“Er zijn welzijnsorganisaties en huizen van de wijk. Op zo'n plek vinden de jongeren geen aansluiting. Hier in Noordpool wel.”

Almondstraat 56

Wijkrestaurant Gaarkeuken

“Als ik in deze wijk zou wonen zou ik het fijn vinden om aansluiting te vinden bij alle groepen. Het opent de ogen.”

Proveniersstraat 6

Gemeenschap Feisserkapel

“We willen hier een plek creëren waar het licht altijd brandt en buurtgenoten samen kunnen eten, koffie drinken of een spelletje doen”

Feisserkapel,
Proveniersstraat 52B

COLOFON

Agniesebuurt – Provenierswijk

Wijkidentiteit(en)

In opdracht van

Gemeente Rotterdam

In samenwerking met

Wijkraad Agniesebuurt – Provenierswijk

Uitvoering

Veldacademie
Waalhaven Oostzijde 1
3087 BM Rotterdam
info@veldacademie.nl | www.veldacademie.nl

Stichting Wijkcollectie
Willem Buytewechstraat 145
3024 XE Rotterdam
info@wijkcollectie.nl | www.wijkcollectie.nl

Uitgave

2^e uitgave, januari 2023
©2022 Stichting Wijkcollectie | Veldacademie

Copyright

De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden, tonen en op- en uitvoeren onder de volgende voorwaarden:

Naamsvermelding De gebruiker dient de naam van Stichting Wijkcollectie en Veldacademie te vermelden. **Niet-commercieel** De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken. **Geen afgeleide werken** De gebruiker mag het werk niet bewerken.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl/>

Onderzoeksteam

Anne-Lotte Groenewegen
Elisa Matse

Nicole van Dijk

Wijkanalyse

Anne-Lotte Groenewegen

Coördinatie

Anne-Lotte Groenewegen

Leonie Roukens

Wijkreporter

Art-Jan de Vries

Eindredactie verhalen

Nicole van Dijk
Mariette van der Elburg

Vormgeving en beeldredactie

Rosemiek van der Linden
Minke Themans

Lotl Design - Marlies Bouman

Fotografie

Boy Berkhout

Art-Jan de Vries

AGNIESEBUURT – PROVENIERSWIJK

Wijkidentiteit(en)

De identiteit van de wijk is altijd in beweging. Juist daarom is het waardevol om hier van tijd tot tijd een afspiegeling van in kaart te brengen. Stichting Wijkcollectie en Veldacademie hebben de krachten gebundeld en de identiteit(en) van de wijk Agniesebuurt – Provenierswijk in meerdere vormen in beeld gebracht. Het resultaat hiervan is deze rapportage.